

Kedves Margitka!

Nehéz helyzetben van egy rajzoló, ha egy kitűnő tollú írónőnek kell válaszolnia írásban.

Miután mindenben egyetérték leveled tartalmával és valóban baráti szeretet érzek soraiból csupán pár kiegészítő magyarázatot szeretnék hozzáfűzni.

Előljáróban meg kell értened helyzetemet szerződéskötésünk előtti időben.

Öt évig, mint a Fővárosi Vig Színház tervezője voltam, az általad igen jólismert mostoha és igen rossz színházi körülmények között. Hihetetlen akadályokat leküzdve terveztem a sokszor 15-25 képes revü-operettegyvelegeket.

Büszkén merem állítani, hogy a feladat, amit mindenkor sikerrel megoldottam párhuzamba állítva az Operettszínház feladataival /annak igen szerencsés és kényelmes scenikai és dramaturgiai adottságaival/ minden esetben meghaladta annak mértékét - sőt őszinte szakmai bírálattal mérve /ami nálunk ismeretlen/ nem egy esetben, lemérve a lehetőségeket bravurosan tulszárnyalta.

Kénytelen vagyok emlékeztetni a Szibériai Rapszódia és a Szombat délután kiállításaira, amit akkor, számomra oly jólesően "őszintén" elismertél.

Természetes, hogy nehéz feladataim közben félszemmel az Operettszínház ragyogó színpad lehetőségei felé kacsingattam.

Ilyen körülmények között boldogan vállaltam Tőled a diszlettervezői és scenikai főnöki állást. Ugyanakkor nyomatékosan kihangsúlyoztam, hogy mint művészember elsősorban tervező vagyok és az is a célom - és csak másodsorban vagyok scenikai főnök.

Igy megállapodva közöltétek, hogy a Csárdás már ugyan ki van adva. /Ezt én akkor tudomásul is vettem, bár nem is olyan titokban fájt a szívem a hálás feladatért./ Utána jött a Párisi vendég, amit Te /nyilván, mert még igen friss voltam színházadban/ másnak adtál ki tervezésre.

És csak ezekután került sor közöttünk egy kis beszélgetésre. Ekkor közölted velem azt a szép perspektívát, ami számomra valóban régi vágyam beteljesedését jelentette volna. De ugyanakkor szóba sem jött a Huszka operett a Csárdás utáni sorrendben, vagy a Pettyes a Párisi utáni sorrendben. Beszélgetésünk lényege az volt, hogy megismerj engem és munkámat. Bár Te erősen állítottad, hogy nagyon jól ismered munkámat, én kértelek látogass meg, ismerj meg. Amit az elmúlt 5 év alatt a kényszer körülmények reám erőszakoltak, nem az az igazi egyéniségem.

Többszöri kérésem dacára sem tudtam Tőled megkapni egy félév alatt, hogy a 15 perces utat kedvemért megtedd. Pedig biztos vagyok benne, hogy együttműködésünk máshova vezetett volna.

Ezekután történt dr. Székely műsorprogramm közlése, mikoris közölte a Szabadság szerelem és a Pettyes műsorbaiktatását közvetlenül a futó darabok után.

Ugyancsak közölte Oláh Gusztáv személyét, mint tervezőt. Hogy ez meglepett? Az csak természetes. Hisz beszélgetésünk során kialakult az az egészséges tervünk, hogy minden feladatot a színházon belül felállított tervező műteremben oldunk meg az én vezetésemmel, kialakítva az Operettszínház egyéni stílusát. Meglepett és nem egyezett a számomra oly szép szivárvány színű perspektívával sem, ami így délibábbá vált.

Ezekután került sor közöttünk a több órás beszélgetésre, ahol én ismételen leszögeztem, hogy nem ismered munkámat és képességemet és így azokat nyilván igen alacsonyra értékeled. A hosszú beszélgetés eredménye az volt, hogy a szerző "hangsúlyozottan" ragaszkodott Oláh Gusztáv személyéhez. /számomra ugyanakkor érthetetlen, hogy ugyancsak ragaszkodott Fülöp, Köpeczi, Pán - és még kitudja hány tervező személyéhez/ csak éppen az általa oly "nagyrabecsült, oly "nagyon tehetséges" Vogel Eric személyét hangsúlyozottan nem kívánta. Nyilván ő is úgy ismerte /vagy egyáltalán nem ismerte/ művészi munkámat és természetes úgy is értékelte azt, mint Te.

Ez a lényeg, amit igen furcsának tartok és az ami felmondásom megírására kényszerített.

Ugyanis tudomásommal, mint a színház scenikai vezetője a diszkrét és jelmeztervezés minden problémájában elsősorban közvetlen munkatársad vagyok.

Neked pedig igen is meg kellett volna tenned azt, hogy a szerző és rendező aggályaival szembeállíts engem, hadd mondta volna el a szerző mind azt az aggodalmát, amit Neked oly "hangsúlyozottan" kifejezett. Biztos vagyok benne, hogy Háy Gyula kifejezett kívánságát meg gondolta volna, ha velem beszél és biztos meg is másította volna, ha munkám látja. De ezt a számomra és a színház számára fontos, sőt majdnem kötelező "szembesítést" nyilván a Benned kialakult szilárd elhatározásod nem tette meg. Igen nagy súlya van ennek, mint Magdának is írod, új magyar darab bemutatójánál nem lehet közömbös számodra sem, hogy az a terveződ, melyhez "oly szép reményeket" és még szebb "művészi feladatokat" fűztél - bemutatthassa művészetét egy ilyen szép és kitűnő feladattal.

Végülis nehezményezem, hogy nem adtad meg a lehetőséget sem arra, hogy a darabot megtervezve, a rajzokat látva, azokat visszadobd, mint igényednek meg nem felelőket.

A fentieket szükségesnek tartom leszögezni, leveled arra a kitételeire, melyben felhivod figyelmem a "jó és helyes munkatársi együttműködésre, az emberi és baráti előfeltételekre." Hát igen a fentiek alapján nem látszik ez biztosítva sehogy sem.

Ezekután felveted a hiúság kérdését. Szégyelném magam, ha ez esetben nem nyomulna előtérbe hiúságom. Igen is hiu vagyok, mert tehetségemmel tisztába vagyok. És igen is sérti hiúságom az a lebecsülés, amivel színház igazgatóm ezt az ügyet intézte.

Sérti hiúságom az, hogy igazgatóm 27 évi jómunkám után hajlandó lenne velem "kisérletezni", dacára, hogy ez nem az én "zsánerem" talán sikerülne is.

De ezt a szerző, számára egyenesen megtiltotta.

Szeretném felhívni figyelmed, hogy a kísérletezés velem szemben megtörtént már 1926-ban Bécsben, ~~hogy~~ hol a Josefstadter színházban, már 18 éves koromban asszisztenskedtem. De folytatódott a kísérletezés 1927 őszén véletlenül az Operettszínházban, ahol 20 éves koromban terveztem a "Páros csillag" nagyoperettet /Fedák, Törzs, Hegedüs, Kabos/. De utána folyamatosan kísérleteztem velem a közönség, az Operett, a Király, a Városi színház színpadán. Ilyen sikeres kísérlet volt a "Viktória" a "Sisters" a "Csunyalány", a "Lámpaláz", a "Zsákbamaczka" a "Jozefin császárnő", "Szerelmes királynő", "Julia", "Hulló falevél" "3:1 a szerelem", stb. számtalan operett és vígjáték tervezése. De meg kell említenem, mint sikeres kísérletet a prózai vonalon, ahol ugyan nem az én "zsánerem" darabokat terveztem. De Góth Sándor és Bárdos Arturnak sikerült ezt a bátor kezdeményezést vállalnia, hogy sikerrel azt bizonyítja a számtalan kritika, dicséret a "Gyöngye nem", a "Napos oldal", "Tul a rácson", "Nagy börtön", "Beccületes megtaláló", "Világ könyvelője", stb. Bécsben a "Köpeinczky kapitány", szép kísérlet volt ugyancsak a Párisi Paramunt filmgyárban végzett munkám. De a véletlen kísérletezés úgy hozta, hogy terveztem Huszka "Erzsébet királynő" "nem a zsánerem" jelmezeit, valamint "Gül Babát". Sajnos azonban 1940 től 1945-ig a gyűlölet és pusztulás igazgatói kísérleteztek velem.

Felszabadulásunk számomra az új életet jelentette. Ebből büszkén vettem ki a részem. Kezdvé Nagyváradon, hol Simon Zsuzsa rendezésében Háy Gyula drámáját terveztem, /ugye mily groteszk véletlen/, 1945-től Bucarestben pártfunkciónak mellett volt erőm olyan darabokat tervezni, amik nem az "én zsánereim" voltak, de operettben is kísérleteztem velem, és a "Bál a Savoy"-ban, "Sybill", "Csárdás", "Viktória" diszletei elég szépen sikerültek.

Majd 1948-ban hazatérve újra az Operettszínházban a "Heléna", a "Bál a Savoyban", "Én és a kisöcsém", a "8. Osztály" "Ripp" jelmezei, "Ipafai lakodalom" diszlet, jelmezei, majd az államosításkor a Royalhoz vezényeltek, mint a legkönnyebb műfaj, legkönnyebb feladatai "professzorát."

És most itt vagyok, ahonnan 26 éve elindultam. Elérkeztem oda, ahol minden színpadi lehetőség segíti a tervezőt művészi munkájának teljes kibontakozásában.

És itt Gáspár Margit igazgatónőm hajlandó lenne velem "kísérletezni" és hajlandó megállapítani mi az én zsánerem. /anélkül, hogy művészi képességem tudatában lenne/. De a szerző nem engedi.

Margitka, engedd meg, hogy ezekután hiuságom továbbra is meg legyen bántva. És engedd meg, hogy igen szomorúan visszavonuljak arról a színpadról, mely számomra oly sok lehetőséget ígért, de a Te igazgatói kezében nem volt erő, hogy ezt a nehéz vasfüggönyt számomra felhuzd.

Azt hittem, hogy felszabadulásunk 10. évében megkapom végre azt a helyet, amit sok évi művészi munkámmal megérdemeltem. De sajnos ehelyett nem kaptam mást, mint a végtelen kiábrándulást.

Most pedig bucsuzom Tőled abban a biztos tudatban, hogy részedről minden jószándék hiába való volt és lesz irányomban, mert a hibás én vagyok.

Bpest, 1955. jan. 19.